

tematisere og dramatisk gennemspille kulturelle brydninger i samfundet« (p. 235), og Ib Bondebjerg holder sig hverken tilbage fra vurderinger af dokumentarstoffet eller fra præskriptive udsagn om, hvilken retning TV 2's dokumentarstof »burde« (p. 210) tage.

På baggrund af redaktionens hensigt om at »fokuserer på de områder, hvor TV 2 har 'gjort en forskel', er der noget skævt i at bringe en artikel om kanalens fiktionsproduktion. Som det rigtigt fremgår af Poul Erik Nielsens artikel, har TV 2 inden for dette område »spillet en begrænset rolle« (p. 213). Selvom både *Stillebækken*, *Hotellet* og *Langt fra Las Vegas* er gået over skærmen på TV 2, efter Nielsens artikel blev skrevet, er det stadig en tilsnigelse at påstå, at TV 2 har gjort en forskel på den hjemlige fiktionsproduktions område. Dermed ikke sagt noget kritisk om Poul Erik Nielsens udmærkede artikel, der udover de relativt lange analyser af situationskomedien *Hjem til fem* og krimiserien *Strisser på Samsø* kort får afhandlet det, der er TV 2's største bidrag til den originale, danske tv-fiktion, nemlig julekalendere for voksne (mens dem for børn, som har været overvældende populære – hvem kender ikke Pyrus? – ikke behandles).

Et register havde gjort bogen endnu mere anvendelig, end den er i forvejen, men generelt har vi med *TV 2 på skærmen* fået et værk, der fortæller, hvad enhver bør vide om dengang (?), TV 2 var en hybridkanal.

*Palle Schantz Lauridsen, lektor, ph.d.
Institut for Nordisk Filologi,
Københavns Universitet*

Stig Hjarvard (red.): *News in a Globalized Society*, Nordicom, Göteborgs universitet, 1991, 236 sider.

Det har sedan 1980-talet publicerats ett oräkneligt antal monografier och antologier om »globalisering«. De mest notabla arbetena har bl.a. varit författade av kultursociologer, statsvetare, ekonomer och, inte minst, medieforskare. »Medieglobaliseringen« har beskrivits från kulturimperialismkritiska, demokratiteoretiska, postkoloniala eller andra perspektiv och betoningen har legat på populärkultur, nyheter eller andra genrer och medieformer. Sedan 1990-talet har även nordiska medieforskare varit på banan.

När nu Stig Hjarvard ger ut antologin *News in a Globalized Society*, innehållande ett dussin bidrag, varav hälften från nordiska forskare, inställer sig därför frågan vad ännu en bok kan tillföra forskningen och diskussionen om globaliseringen. Detta när begreppet »globalisering« genom sin allstädes närvaro i populära och politiska diskurser nu efter 1990-talet nästan kan anses förbrukat för forskningen och den intellektuella reflektionen. Ett begrepp lika akademiskt dött som 1980-talets »informationssamhälle«. Tiden kan synas mogen för en återgång till, eller snarare en rekonstruktion av fundamentala begrepp och teorier kring kommunikation och samhälle med förnyat fokus på både teknologiska och socio-kulturella förändringar. Fokuseringen på nyhetsgenren innebär i sådana här sammanhang ofta också en begränsning till traditionella samhällsvetenskapliga perspektiv på diffusions- och selektionsprocesser, snarare än analyser av genren som sådan i en vidare kulturell kontext.

Det visar sig att den här volymen innehåller en rad tunga bidrag till en både teoretiskt och empiriskt grundad diskussion kring globaliseringen olika innebörder. Fokuseringen på nyheter som finns fungerar här snarast som en språngbräda för en problematisering av en rad grundläggande begrepp inom medieforskningen, även själva kommunikationsbegreppet. Samlingsvolymen härrör från ett seminarium, »News in a Global Culture«, vilket organiserades inom det forskningsprogram, »Global Media Cultures«, som under några år letts av Stig Hjarvard. Boken har fyra avdelningar, de två första huvudsakligen teoretiska och begreppsutredande, de två följande bidrar till helheten med en rik och teoretiskt informerad dokumentation. I den första delens två kapitel skriver Stig Hjarvard respektive Daniel Biltreyst om *nyhetsmediernas roll i globaliseringen*. Det rör sig om offentlighet och medborgarskap i en global kontext. Ingrid Volkmers, Chris A. Petersons och Klaus Bruun Jensens (sinsemellan tämligen olikartade) bidrag har samlats under rubriken »*Nya medier, globala nyheter och demokrati*«. Här avhandlas och problematiseras nya 'kommunikativa rum', 'modernisering', nyheter i cyberspace, virtualitet och demokrati, m.m.

Fyra kapitel författade av Hans-Henrik Holm, Tore Slaata, Norbert Wildermuth och Claes de Vreese behandlar *regionaliseringen och domesticeringen av globala nyheter*. De slår håll på flera konventionella föreställningar om globaliseringens effekter på de traditionella mediesystemen

på olika håll i världen. Två kapitel slutligen av Stig-Arne Nohrstedt & Rune Ottosen respektive Daya Kishan Thussu handlar om *krigsnyheter i globala medier*. I det förra, baserat på större undersökningar, jämförs hur medierna fungerade under Gulfkriget och i Kosovo och i det senare analyseras CNN's inramning av NATO's insatser i Kosovo.

Alla kapitel förtjänar att lyftas fram som högst läsvärda, men jag ska här begränsa mig till diskussioner kring vissa teman som går igen i flera av bidragen och också bär originalitetens prägel. Ett sådant tema är frågan om förekomsten globala offentligheter. Den tas upp, från något olika utgångspunkter, i bl. a. Hjarvards, Biltereysts och Volkmers kapitel. Hjarvard konstaterar att offentligheternas nationalstatliga bas har eroderat till följd av den nya sociala geografi som framför allt de elektroniska medierna skapat. Det innebär att opinionsbildning åtminstone vid speciella tillfällena, i samband med spektakulära politiska och andra världshändelser, kan organiseras transnationellt. Det innebär för den skull inte, menar Hjarvard, att den nationalstatliga offentlighetsmodellen rätt och slätt expanderats geografiskt. Däremot kan vi tänka oss att förekomsten av transnationella offentliga rum kompletterar de nationella offentligheterna och kanske i det långa loppet också transformerar dessa och låter dem genomsyras av globala beroendeförhållanden. Det handlar då om en process genom vilken den nationella offentligheten gradvis »deterritorialiserar« (s. 24).

Just detta har blivit något av en kärnfråga i den teoretiskt orienterade globaliseringsdiskursen, inspirerad bl.a. av Anthony Giddens' och John B. Thompsons teser om 'action at a distance'. Problemet är att deterritorialisering och liknande begrepp historiserar utan att skriva historia: definitionsmässigt temporala begrepp utan periodisk tyngd, som Perry Anderson uttryckt saken i sin aktuella bok om postmodernitetens ursprung. Vad är icke-deterritoriell kommunikation (eller 'action without a distance') och när i historisk tid var mänskliga mellanhavanden begränsade enbart till den kroppsliga närvarons rum? Kort sagt, vad är det för principiell skillnad i detta avseende mellan nationella och globala rum? Hjarvards poäng är snarast att dessa rum blir alltmer invädda i varandra och att båda transformerar i den processen.

Klaus Bruun Jensen reser liknande frågor i sitt kapitel »Why virtuality can be good for democracy« där han, travesterande Latours »We have never been modern«, hävdar att »we have always

been virtual« (s. 102ff). Det som ifrågasätts är dikotomin mellan »virtuella« och »reella« sociala relationer, vilken förbiser all social interaktions diskursiva sida. Det sociala livet har alltid varit baserat på kommunikation, face-to-face eller medierat gör det varken mer eller mindre verkligt. Detta illustrerar hur Internet och andra nya kommunikationsformer ger oss tillfälle och anledning att 'reconsider some foundational concepts in the field of media and communication research« (s. 107).

I flera kapitel, som inte kan beröras närmare här, ifrågasätts 'received wisdoms' på flera centrala områden. Det gäller t. ex. Biltereysts mycket tänkvärda diskussion om den vidgade nyhetsekologin, den nya maktgeografin och det multidimensionella, komplexa och medierade medborgarskapet. Volkmers bidrag anknyter till detta och till Hjarvards diskussion om globala offentligheter genom att introducera tanken på en autonom, global offentlighet, en 'global sphere of mediation' (s. 69). Modernitetens, eller Hegels, dialektik mellan det offentliga och det privata har ersatts av dialektiken mellan samhälleliga och utomsamhälleliga kommunikationssfärer. Det innebär också ett skifte från dualismen globalt/lokalt till universalism/partikularism. Detta illustreras genom exemplen CNN World Report och Internet, det ena en självrefererande medieringssfär, det andra en medierande mängd av olika offentliga sfärer. Vi ser framväxten av ett »världssamhälle« konkluderar Volkmer. Det är en slutsats som tycks gå på tvärs mot mer sinistra bedömningar (se t. ex. Patersons bidrag) av de politisk-ekonomiska maktstrukturernas långt ifrån uttömda förmåga att motverka pluralism och differentiering i det globala medierummet. *News in a Globalized Society* är alltså en mycket innehållsrik bok, vilket torde framgå redan av mina godtyckliga exemplifieringar. Som alla andra böcker om globalisering reser den en mängd frågor, men med den skillnaden att många frågor formuleras bättre och på teoretiskt mer intressanta sätt än vad som ofta är fallet inom genren. Naturligtvis finns där saker som man saknar och det har framför allt att göra med den logocentrism som utmärkt och utmärker nyhetsforskningen. Just när det gäller medieglobaliseringen är det svårt att tänka bort det visuella och det auditiva, den kaskad av bilder och ljud som omger orden, även »nyheternas« ord, och i många avseenden konstituerar just den »globala kulturen«.

Jan Ekecrantz, professor
JMK, Stockholms universitet